

Priloga 2: Higienški ukrepi za preprečevanje prenosa oziroma širjenja Citrus bark cracking viroida na mestu pridelave

1. Splošni ukrepi

Vsa hmeljišča, ki pripadajo mestu pridelave, se v času rasti matičnih rastlin hmelja redno vizualno pregledujejo. Ob najdbi sumljivih rastlin se o tem takoj obvesti organ za potrjevanje.

V pasu najmanj 4,8 m od matičnega hmeljišča se ne smejo pridelovati rastline hmelja. Priporoča se, da je 4,8-metrski pas zatravljen, lahko pa se v tem pasu pridelujejo rastline, ki niso gostiteljske rastline Citrus bark cracking viroida.

Če se uporabljajo stroji in oprema ali delovna sila, ki se je pred tem uporabljala na drugem mestu pridelave, se pred začetkom katerihkoli del v hmeljiščih obvezno izvede temeljito čiščenje in razkuževanje rok, ročnega orodja, obutve, kmetijskih delovnih strojev, traktorskih koles in ostale mehanizacije ter opreme, ki se uporablja v hmeljišču.

Čiščenje in razkuževanje orodja, obutve, kmetijskih delovnih strojev, traktorskih koles in ostale mehanizacije ter opreme se priporočata tudi pred vsakim vstopom v hmeljišče in po izstopu iz njega. Za lažjo izvedbo razkuževanja je priporočljivo ob rezalniku, trgalniku oziroma kjer stroj to omogoča, dograditi aplikacijski element, ki sproti razkužuje rezalne diske ter hkrati omogoči njihovo razkuževanje na koncu vsake vrste.

Za razkuževanje se uporabljajo pripravki, ki so registrirani za uporabo v Republiki Sloveniji v skladu s predpisi, ki urejajo biocidne proizvode.

Rastlinski ostanki hmelja, ki nastajajo v času obdelave, se odstranijo iz hmeljišč in uničijo s kompostiranjem, odvozom na javno odlagališče ali zakopom (globina minimalno 1 meter). Pri prevozu je treba paziti, da se rastlinski ostanki ne raztrosijo s prevoznega sredstva. Prevozno sredstvo se pred uporabo na drugem mestu pridelave obvezno temeljito očisti in razkuži.

Kompostirane hmeljevine ni priporočljivo vračati v hmeljišča.

2. Dodatni ukrepi na mestu pridelave, na katerem ni ugotovljena navzočnost Citrus bark cracking viroida

Na mestu pridelave, na katerem ni ugotovljena navzočnost Citrus bark cracking viroida, se matična hmeljišča, če je mogoče, obdelujejo pred ostalimi hmeljišči.

V času rezi hmelja, v času odstranjevanja odvečnih poganjkov in navijanja poganjkov na oporo ter v drugih primerih, ko se uporabljajo kmetijski delovni stroji, ki lahko povzročajo rane na rastlinah (osipalniki, brane, kultivatorji, pršilniki, trgalniki), se obvezno izvede čiščenje in razkuževanje kmetijskih delovnih strojev in traktorskih koles pred vsakim vstopom v matično hmeljišče. Roke, motike, hmeljarski noži in ostalo ročno orodje se razkužujejo sproti oziroma vsaj ob zaključku del v posamezni vrsti.

3. Dodatni ukrepi na mestu pridelave, na katerem je ugotovljena navzočnost Citrus bark cracking viroida

Hmeljišča, v katerih na rastlinah hmelja še ni ugotovljena navzočnost Citrus bark cracking viroida (v nadaljnjem besedilu: neokužena hmeljišča), se obdelujejo pred hmeljišči, v katerih je bila pri vizualnem pregledu ali na podlagi laboratorijskega testiranja na rastlinah hmelja ugotovljena navzočnost Citrus bark cracking viroida (v nadaljnjem besedilu: okužena hmeljišča).

Orodje, obutev, kmetijski delovni stroji, traktorska kolesa in ostala mehanizacija ter oprema, ki se uporabljajo v hmeljiščih, se obvezno temeljito očistijo in razkužijo pred vsakim vstopom v posamezno

hmeljišče in po izstopu iz njega. V hmeljiščih z več enotami hmeljišča v obdelavi se priporočata čiščenje in razkuževanje ob prehodu med posameznimi enotami hmeljišča v obdelavi.

V okuženem hmeljišču sta obvezni čiščenje in razkuževanje kmetijskih delovnih strojev, traktorskih koles in ostale mehanizacije ter opreme; čiščenje in razkuževanje sta obvezni tudi ob prehodu med posameznimi enotami hmeljišča v obdelavi. Obvezno je tudi sprotno razkuževanje rok, obutve, motik, hmeljarskih nožev in ostalega ročnega orodja (vsaj ob zaključku del v posamezni vrsti).

V okuženem hmeljišču je treba vsako leto med rastno dobo (do obiranja pridelka hmelja) redno pregledovati rastline hmelja. Nadzemni deli rastlin s simptomi Citrus bark cracking viroida in rastlin, pri katerih je navzočnost Citrus bark cracking viroida potrjena z laboratorijskim testiranjem (v nadaljnjem besedilu: okužene rastline), se sproti odstranjujejo, obenem se (z namenom propada korenike) na sveže prerezan bazalni del trte nanese neselektivni herbicid. Korenike okuženih rastlin se izkopljejo po obiranju pridelka hmelja.

Za kemično tretiranje se uporabljajo neselektivni herbicidi, ki so registrirani za uporabo v Republiki Sloveniji.

Odstranjene nadzemne in podzemne dele okuženih rastlin se uniči tako, da se jih zakoplje (globina minimalno 1 m), kompostira ali odpelje na javno odlagališče.

Zaradi dolge inkubacijske dobe in mehanskega prenosa Citrus bark cracking viroida je priporočljivo v okuženem hmeljišču izkrčiti vse rastline hmelja v vrsti, v kateri je bila ugotovljena navzočnost Citrus bark cracking viroida, in po eno sosednjo vrsto na vsako stran od vrste, v kateri je bila ugotovljena navzočnost Citrus bark cracking viroida. V primeru večjih žarišč se priporoča izkrčitev celotnega hmeljišča.

4. Vodenje zapisov

O izvajanju higienskih ukrepov iz te priloge se vodijo zapisi, ki vključujejo najmanj podatke o datumu izvedbe čiščenja in razkuževanja, uporabljenem sredstvu in orodju, strojih in opremi, na kateri so bili izvedeni higienski ukrepi.

Za okužena hmeljišča se vodijo tudi zapisi o ugotovljenih okuženih rastlinah hmelja v tem hmeljišču ter izvedenih ukrepih v zvezi z njimi, zlasti o:

- identifikacijski oznaki in domačem imenu GERK-a ter oznaki enote hmeljišča v obdelavi, če je na voljo;
- lokaciji posamezne okužene rastline v hmeljišču;
- načinu ugotovitve navzočnosti Citrus bark cracking viroida (vizualni pregled ali laboratorijsko testiranje);
- uničenju okuženih rastlin in morebitnem uničenju drugih rastlin hmelja v isti ali sosednjih vrstah: o številu uničenih okuženih in ostalih rastlin, datumu izvedbe ter načinu uničenja.